

Pohjois-Savon perhekeskus- toimintasuunnitelma vuosille 2026–2029

Yhdessä olemme enemmän

Pohjois-Savon perhekeskus

Perhekeskus on verkostomaisesti toimiva palvelukokonaisuus. Perhekeskuksen monialainen yhteistyöverkosto tarjoaa lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä koko perheiden hyvinvointia edistäviä palveluja.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategia ohjaa perhekeskuksen toimintaa ja yhteistyö turvataan sopimusten kautta. Eri toimijoiden välisen yhteistyön mahdollistaa selkeät rakenteet, verkostajohtaminen ja yhteiset tavoitteet.

Perhekeskustoimintasuunnitelma on osa laajempaa hyvinvointialueen strategista kokonaisuutta ja sen toimenpiteet linkittyvät suoraan alueen hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmiin.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella vuosina 2026 – 2028 **käynnistyy yhteisövaikuttavuustyö** niiden kuntien kanssa, joissa yhdessä lähdetään kehittämään paikallisia ratkaisuja lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi nykyistä varhaisemmassa vaiheessa Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö (ITLA) toimiessa taustatukena.

Perhekeskustoiminnan tavoitteena on edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tarjoamalla saavutettavia, asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia. Se ohjaa eri toimijoiden yhteistyötä ja päätöksentekoa sekä varmistaa, että palvelut toteutetaan lainsäädännön ja kansallisten linjausten mukaisesti.

Toimintasuunnitelma päivitetään valtuustokausittain. Perhekeskustoiminnan arviointia kehitetään monitasoiseksi ja monimenetelmäiseksi, jotta saadaan kattava kuva toiminnasta. Yhteisesti seurattavin mittareiden rakentaminen ja arviointityökalun systemaattinen ja säännöllinen käyttö rakentuu tulevien vuosien aikana.

Perhekeskustoiminnan palvelukokonaisuus Pohjois-Savossa

Perhekeskusverkostot

Viisi perhekeskusverkostoa muodostuvat seuraavien laajojen perhekeskusten ympärille Pohjois-Savoon alueittain:

- Iisalmi, Pielavesi, Sonkajärvi, Vieremä, Kiuruvesi, Keitele, Rautavaara
- Siilinjärvi, Lapinlahti, Nilsia, Maaninka
- kantaKuopio, Juankoski, Tuusniemi, Kaavi
- Suonenjoki, Karttula, Rautalampi, Tervo, Vesanto
- Varkaus, Joroinen, Leppävirta

Yhdessä perheiden arjen tukena

Perhekeskusverkostoissa kehitetään lasten, nuorten ja perheiden toimintoja ja palveluita yhdessä kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Jokaisessa kunnassa ja seurakunnassa toimivat perhekeskusyhdyshenkilöt osallistuvat hyvinvointialueen edustajien kanssa perhekeskustoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä toimivat linkkeinä omiin organisaatioihinsa.

Perhekeskuksessa kunnat, seurakunnat ja järjestöt muodostavat yhdessä hyvinvointialueen kanssa arjen toimintaympäristön, jossa lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeet voidaan havaita varhain ja niihin voidaan vastata oikea-aikaisesti. Tämä tarkoittaa perheiden arjen ympäristöissä päivittäistä havainnointia, kasvatusyhteistyötä ja varhaista puheeksi ottamista sekä aktiivista yhteydenpitoa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ja muihin perhekeskustoimijoihin.

Järjestöt ja seurakunnat täydentävät palveluita yhdenvertaisesti tarjoamalla vertaistukea, kohtaamispaikkoja ja perhetoimintaa, jotka tavoittavat perheitä heidän omista arkiympäristöissään. Toiminta on monimuotoista ja käytössä on erilaisia hyväksi havaittuja toimintamalleja.

Yhteistyö rakentuu jatkuvasta tiedonvaihdesta, yhteisistä toimintamalleista ja siitä, että jokainen toimija tunnistaa oman roolinsa lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistämisessä. Tämä vahvistaa varhaisen tuen rakenteita ja yhdenvertaista saavutettavuutta koko alueella.

Kohtaamispaikkaverkostot ja kohtaamispaikat

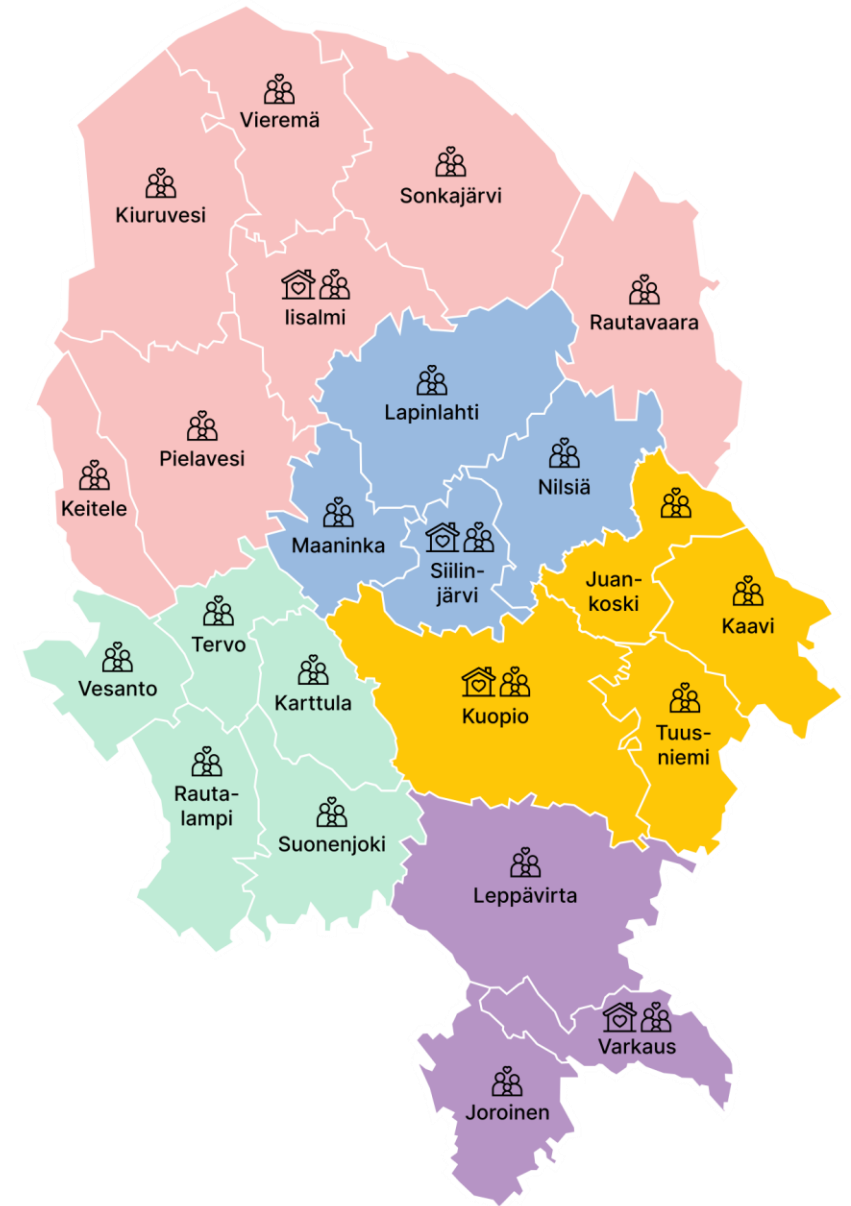
Perhekeskus sisältää kohtaamispaikkoja, jotka koordinoivat ja kehittävät alueen kohtaamispaikkatoimintaa. Kohtaamispaikkaverkosto vahvistaa toimijoiden välistä yhteistyötä, yhtenäistää toimintakäytäntöjä ja tukee palvelujen saavutettavuutta eri kunnissa.

Kohtaamispaikat ovat kaikille avoimia ja maksuttomia ympäristöjä, joissa lapset, nuoret ja perheet voivat tavata toisiaan, osallistua vertaistoimintaan sekä saada ammatillista ohjausta ja tukea. Kohtaamispaikkatoimintaa toteuttavat laajasti järjestöt, seurakunnat, kunnat, hyvinvointialueen toimijat, paikalliset yhdistykset ja vapaaehtoiset yhteistyössä. Toiminta on monimuotoista ja rakentuu useiden eri toimijoiden panoksesta.

Kohtaamispaikkoina toimivat esimerkiksi avoimet päiväkodit, perhekahvilat, seurakunnan lapsi- ja perheryhmät sekä muut paikalliset yhteisölliset tilat ja toimintamuodot.

Osana tätä kokonaisuutta toimivat myös monitoimijaiset avoimet perheiden kohtaamispaikat ja yhteisöalat, kuten Perheentalot (Iisalmi, Siilinjärvi, Kuopio, Varkaus) jotka tarjoavat avointa toimintaa, teemailtoja, tapahtumia ja vapaaehtoistoimintaa sekä tuottavat jalkautuvaa toimintaa lähikuntiin.

Kohtaamispaikkojen tavoitteena on vahvistaa perheiden osallisuutta, lisätä yhteisöllisyyttä ja vähentää yksinäisyyttä tarjoamalla vertaistukea, tietoa, ohjausta ja mahdollisuuksia kohtaamisiin arjen ympäristöissä.

Hyvinvointialueen perhepalvelut

Hyvinvointialueen perhepalvelut turvataan kaikille asiakkaille palveluverkoston kautta. Palveluja tuotetaan lähipalveluina, jalkautuvina palveluina sekä etä- ja digipalveluina

Perhepalveluiden palveluverkostot (R3)

Laaja perhekeskus | Avoinna arkipäivinä

Tarjolla kaikki perhekeskuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvat perheiden terveys- ja sosiaalipalvelut.

Perustason perhekeskus | Avoinna palvelutarpeen mukaan

Äitiys- ja lastenneuvonta, seksuaalineuvonta, perhesosiaalityö ja -ohjaus. Muut perhekeskuspalvelut tuotetaan laajasta perhekeskuksesta.

Perhekeskuksen palvelupaikka | Avoinna palvelutarpeen mukaan

Äitiys- ja lastenneuvonta, seksuaalineuvonta, perhesosiaalityö ja -ohjaus. Muut perhekeskuspalvelut tuotetaan laajasta perhekeskuksesta.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto (sis. esikoulun) sekä psykososiaalinen opiskeluhoito

Tarjotaan kouluilla ja oppilaitoksilla tai niiden välittömässä läheisyydessä.

OmaSavo-digipalvelut, esimerkiksi

- OmaHyte
- Terveyskylä
- Chat-palvelu
- Avunpyyntö- ja huoli-ilmoitukset
- Viestit palvelut
- Ajanvaraus ja -peruutus
- Digitaaliset lomakkeet
- Videovälitteiset etävastaanotot ja -tapaamiset
- Ammattilaisten välinen etäkonsultointi

Laaja perhekeskus (5)	Perustason perhekeskus (11)	Perhekeskuksen palvelupaikka (10)	
Iisalmi Kuopio Siilinjärvi Suonenjoki Varkaus	Kiuruvesi Kuopio: Maaninka, Nilsia, Juankoski, Karttula Lapinlahti Leppävirta Pielavesi Siilinjärvi: Vuorela Sonkajärvi Vieremä	Joroinen Kaavi Keitele Kuopio: Vehmersalmi, Riistavesi	Rautalampi Rautavaara Tervo Tuusniemi Vesanto

Perhekeskustoiminnan tavoitteet

Vanhemmuuden vahvistaminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Mielenterveyden tukeminen ja vahvistaminen

Lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen

Riippuvuuksien ehkäiseminen

Osallisuuden vahvistaminen

Monitoimijaisuuden ja verkostojohtamisen vahvistaminen

Keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi

Yhdessä olemme enemmän

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

Palvelulupauksemme ja toimintaamme ohjaavat arvot – ihmiset ensin

Kohtaamme arvostavasti

Kohtaamme toisemme kunnioittavasti.

Pysähdymme ja olemme läsnä.

Kuuntelemme toisiamme arvostaen.

Ymmärrämme, että yksi tärkeimmistä asioista ihmiselle on tulla kohdatuksi ja kuulluksi.

Toimimme yhdessä

Hyvinvointia rakennetaan yhdessä.

Jokaisella on lupa pyytää apua.

Perhe kutsuu ammattilaisen kanssa tarvittavat toimijat koolle yhteisen ymmärryksen rakentamiseksi.

Asiakas tai perhe tietää parhaiten oman tilanteensa.

Edistämme osallisuutta

Rohkaisemme perheitä osallistumaan ja vaikuttamaan toimintaan sekä sen kehittämiseen ja ottamaan vastuuta hyvinvoinnistaan.

Huolen ja vahvuuksien riittävän varhainen tunnistaminen sekä niiden puheeksi ottaminen edellyttää vahvaa osaamista - keventää palvelurakennetta ja tasapainottaa taloutta.

Puheeksiotto on dialoginen kohtaaminen, se on kunnioittavaa ja myös luottamusta rakentavaa. Tämä vahvistaa lapsen ja perheen osallisuutta ja kokemusta siitä, että heidän tilanteensa otetaan vakavasti. Puheeksiotto on myös välittämistä. Se kertoo, että perheen hyvinvointi on meille tärkeää. Kun asioista puhutaan varhaisessa vaiheessa, tukea voidaan järjestää lapsen ja perheen tarpeen mukaisesti.

Varhainen tunnistaminen ja huolen puheeksiotto ovat perhekeskustoiminnan keskeisiä periaatteita, koska ne mahdollistavat oikea-aikaisen tuen ja ehkäisevät huolien kasautumista. Kun ammattilaiset eri palveluissa – järjestöissä, seurakunnissa, varhaiskasvatuksessa, neuvoloissa, koulussa, oppilaitoksissa, sosiaali- ja terveyspalveluissa – tunnistavat lapsen, nuoren tai perheen tilanteessa muutoksia ja ottavat huolen puheeksi, voidaan tukea käynnistää ennen kuin huolet kasvavat.

Perhekeskusverkoston vahvuus on monitoimijaisessa yhteistyössä. Kun huoli tunnistetaan ja otetaan puheeksi, tieto ja tuki voivat siirtyä joustavasti eri toimijoiden välillä. Verkosto tarjoaa perheille tietoa ja apua laajemmalla aikajänteellä, mikä lisää saavutettavuutta. Kun perheen tilannetta tarkastellaan eri näkökulmista, muodostuu kokonaisvaltaisempi kuva – perheen elämä.

Osallisuuden toteutumisen esimerkkejä perhekeskusverkoston toiminnassa

Osallisuuden taso	Lasta odottavat	Lapset	Nuoret	Vanhemmat	Ammattilaiset
Tieto-osallisuus	OmaHyte, OmaSavo, Neuvolan digipalvelut, hyvinvointialueen www - sivut, some-kanavat, KELA	Lapsille suunnatut kirjalliset materiaalit, hyvinvointialueen www - sivut	Nuorille suunnatut kirjalliset materiaalit, hyvinvointialueen www- sivut, OmaOlo digitaalinen terveyskysely	OmaHyte, OmaSavo, Hyvinvointialueen sivut, some-kanavat, sähköisen palautteen hyödyntäminen, KELA	Ammattilaisverkostot, intranet, työyksikkösivut, koulutukset, sähköiset ohjeet IMS
Suunnitteluosallisuus	Odottavien perheiden kyselyt, palveluiden kehittämisryhmät	Lapsille suunnatut kyselyt ja ideointikanavat, lapsiparlamentit	Asiakaspaneeli, nuorten digiraati, Vaikuta-teemapäivät kouluilla	Asiakaskyselyt	Työpajat, kehittämisryhmät, Laatuportti
Päätösosallisuus	Mahdollisuus vaikuttaa omaan hoitoon ja tukeen ja synnytykseen liittyviin palveluihin, asiakasraadit	Mahdollisuus vaikuttaa ja tulla kuulluksi arjen päätöksissä (esim. Lapset puheeksi –keskustelut ja Yhdessä aika), lapsiparlamentit	Maakunnallinen nuorisovaltuusto (manuva), hyvinvointialuealoite	Mahdollisuus päättää omasta hoidosta ja palvelusta (esim. Lapset puheeksi, Yhdessä aika, motivoiva haastattelu), vaikuttaminen (esim. vaalit), vanhempainpaneelit, lapsivaikutusten arviointi, kokemusasiantuntijoiden kuuleminen	Osallistuminen päätöksenteon valmisteluun, asiantuntijapaneelit
Toimintaosallisuus	Neuvolan ryhmätoiminta, vertaistukiryhmät, perhevalmennusmessut	Mahdollisuus osallistua ikätasonsa vastaavaan toimintaan (esim. leikkipaikat, kerhot, harrastukset).	Mahdollisuus osallistua ikätasoonsa vastaavaan toimintaan	Mahdollisuus osallistua kohtaamispaikoissa, varhaiskasvatuksessa, kouluilla, harrastuksissa, yhteisöissä ja palveluissa, perheneuvolan ryhmätoiminta.	Verkostoyhteistyö, palvelujen suunnittelu, kehittäminen, toteutus, arviointi

Monitoimijaisia verkostotapaamisia- ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen palvelut

Lapset puheeksi® -menetelmän käyttö Pohjois-Savon perhekeskusverkostossa

Lapset puheeksi-menetelmää voivat käyttää työntekijät, joilla on menetelmäkoulutus. Lapset puheeksi menetelmää käytetään silloin, kun halutaan saada kokonaiskuva lapsen tai nuoren kasvusta, kehityksestä, hyvinvoinnista ja elämäntilanteesta. Sen avulla sanoitetaan vahvuuksia ja pyritään tukemaan hyvinvointia. Menetelmää voidaan käyttää myös aikuisuuden kynnyksellä olevien nuorten kanssa.

Perhepalvelut	Kunta	Järjestöt
Systemaattisesti 2-vuotisneuvolassa ja lisäksi tarveharkintaisesti muille ikäryhmille.	Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja tarvittaessa lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen. (Keitele, Leppävirta) Varhaiskasvatuksessa 3 ja 5- vuotiaille lapsille (Rautalampi)	Lasta odottaville perheille, toimien yhteistyössä äitiysneuvolan kanssa.
Tarveharkintaisesti esimerkiksi koulupoissaoloihin tai kiusaamiseen liittyen. LP:n avulla voidaan tarkastella lasten ja nuorten elämää kokonaisvaltaisesti.	1. ja 7. luokkalaisille sekä tarveharkintaisesti huolilanteissa. LP-menetelmän avulla voidaan vahvistaa lasten koulumotivaatiota ja opettajan oppilaan tuntemusta sekä kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. LP-menetelmää voidaan käyttää tarvittaessa muillakin luokka-asteilla. (esim. Leppävirta, Keitele)	
Tarveharkintaisesti, kun perhe tulee perhetyön tai lapsiperheiden kotipalvelun asiakkuuden aikana.		

Yhdessä aika- monitoimijaista tukea arjen haasteisiin ennaltaehkäisevässä ja varhaisessa vaiheessa

Yhdessä aika on tarkoitettu perheen tueksi hyvin varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on pysähtyä pohtimaan moniammatillisesti perheen kanssa yhdessä, että millä keinoilla perheen tilannetta voisi helpottaa. Joskus helpotusta tuo jo toisten kanssa yhdessä pohtiminen, joskus tueksi voidaan tarvita jotain palveluita.

Suunnitelma tehdään yhdessä.

Perhe ja työntekijät tekevät yhdessä suunnitelman ja nimeävät perheen kanssa yhteydenpidosta

[Linkki Yhdessä aika- videoon.](#)

Lähityöntekijä ja perhe kutsuvat tilanteen kannalta sopivat ammattiosaajat keskustelemaan ja miettimään ratkaisuja heidän kanssaan.

Perhe tai lähityöntekijä ottaa puheeksi perheen tilanteen.

Vastuutyöntekijä pitää yhteyttä perheeseen. Yhdessä he keskustelevat, kuinka suunnitelma on toteutunut ja sopivat jatkosta.

Perheen arki sujuvaksi.

Lait, jotka ohjaavat perhekeskusverkoston yhteistyötä

Pohjois-Savon hyvinvointialueen perhekeskustoimintasuunnitelmaa ohjaavat useat keskeiset lainsäädännöt ja kansalliset linjaukset. Tässä on listaus tärkeimmistä toimintaa ohjaavista säädöksistä ja asiakirjoista:

Laki	Keskeinen sisältö perhekeskustoiminnan kannalta
Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)	Parantaa yhteistyötä hyvinvointialueen, kunnan eri toimialojen ja muiden toimijoiden välillä; ohjaa lapsiperheiden sosiaalipalveluja.
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)	Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö (6–7 §); palvelujen yhteensovittaminen kunnallisten palvelujen kanssa (10 §).
Laki hyvinvointialueesta (611/2021)	Velvoittaa hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyöneuvotteluihin; sosiaali- ja terveystalvelujen yhteensovittaminen.
Kuntalaki (410/2015)	Kuntien velvoite yhteistoimintaan, sopimukset, yhteinen toimielin; ohjaa kunnan oman palvelutuotannon roolia verkostossa.
Terveydenhuoltolaki (1326/2010), asetus 93/2026	Ohjaa neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon moniammatillista yhteistyötä; keskeisiä perhekeskuksen terveystalveluja.
Lastensuojelulaki (417/2007)	Edellyttää monialaista yhteistyötä ja hyvinvointisuunnitelman laatimista.
Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013)	Moniammatillinen yhteistyö koulussa ja opiskeluhuollossa; keskeinen kouluyhteistyön perusta.
Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)	Kunnille ja muille toimijoille velvoite toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä yhteistyössä.
Kotoutumislaki (681/2023)	Eri viranomaisten (ml. kunnat) velvoite palvelujen yhteensovittamiseen kotoutumisen tueksi.
Varhaiskasvatustalvelulainsäädäntö	Varhaiskasvatus kunnan lakisääteinen palvelu → keskeinen osa perhekeskusverkostoa.
Perusopetus- ja lukiolaki	Opetustoimen palvelut osa perhekeskuksen kuntaosuutta (aamu/iltapäivätoiminta, oppilashuolto).
Nuorisolaki, liikunta- ja kulttuuripalvelut	Kunnat tarjoavat nuoriso- ja kulttuuripalveluja → lakiperusteinen yhteistyö osa perhekeskusverkostoa.
Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983, uudistus 2019	Lapsen etu ja vanhempien yhteistyö, verkostot perustuvat yhteistyöhön (mm. eroverkosto)

Yhdessä lasten, nuorten ja perheiden parhaaksi.

